

BURDUR İLAHİYAT DERGİSİ

Burdur Theology Journal

(Kasım / November 2024) Özel Sayı: Gazze | e-ISSN: 2980-2407

Gazze Soykırımı Bağlamında Türkiye’de Yapılan Çalışmaların Bibliyometrik Analizi

Bibliometric Analysis of Studies on the Gaza Genocide in Turkey

Mustafa AKKAYA

<https://orcid.org/0009-0000-9921-0232>
makkaya87@hotmail.com

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi |
<https://ror.org/04xk0dc21>
Yüksek Lisans Öğrencisi, İlahiyat Fakültesi, Din
Psikolojisi, Burdur, Türkiye
Master’s Student. Burdur Mehmet Akif Ersoy
University, Faculty of Theology, Department of
Psychology of Religion, Burdur, Türkiye

Orhan GÜRSU

<https://orcid.org/0000-0002-7478-371X>
orhangursu1@gmail.com

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi |
<https://ror.org/04xk0dc21>
Prof. Dr., İlahiyat Fakültesi, Din
Psikolojisi, Burdur, Türkiye
Prof. Dr. Burdur Mehmet Akif Ersoy University,
Faculty of Theology Department of Psychology of
Religion, Burdur, Türkiye

Atıf | Cites As

Akkaya, Mustafa - Gürsu, Orhan. “Gazze Soykırımı Bağlamında Türkiye’de Yapılan Çalışmaların Bibliyometrik Analizi”. *Burdur İlahiyat Dergisi* Özel Sayı: Gazze (Kasım 2024), 95-105.
<https://doi.org/10.59932/burdurilahiyat.1576500>

Makale Bilgisi | Article Information

Makale Türü/Article Types : Araştırma Makalesi/Research Article
Geliş Tarihi/Received : 30 Ekim/October 2024
Kabul Tarihi/Accepted : 29 Kasım/November 2024
Yayın Tarihi/Published : 30 Kasım/November 2024

Etik Beyan/Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur. / It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited. Mustafa AKKAYA – Orhan GÜRSU.

Çıkar Çatışması/Conflicts of Interest: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir. / The author(s) has no conflict of interest to declare.

Finansman/Grant Support: Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır. / The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.

Etik Bildirim/Complaints: ifd@mehmetakif.edu.tr

Telif Hakkı & Lisans/Copyright & License: Yazarlar dergide yayımlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır. / Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0.

Yazar Katkıları/Author Contributions: Birinci YAZAR %50 – İkinci YAZAR %50.

Bibliometric Analysis of Studies on the Gaza Genocide in Turkey

Abstract

Genocide, in its most general sense, refers to the partial or total destruction of a group. Although the United Nations declared genocide as a crime in 1946, we have witnessed many genocides such as Rwanda, Vietnam and Bosnia in our recent history. In today's world, with the visual possibilities offered by the developing technologies, the whole world is witnessing the genocide in Gaza and the whole humanity is just watching as silent spectators. In this sense, it is important to examine the genocide in Palestine in general and the Gaza genocide in particular. It is noteworthy that while there has been a great deal of research on the Holocaust, Rwanda, Vietnam, Bosnia and other recent genocides, there has not been enough work on the genocides in Palestine and Gaza, which have been systematically ongoing since 1948 at the hands of the Jews. In the Western literature, the long-standing conflict between Palestine and Israel has been treated and analyzed more as conflict and disagreement rather than genocide. The lack of sufficient studies on genocide in our country's literature on the geography of Palestine, which has been at the center of many conflicts throughout history and is considered a holy place for Islam, Christianity and Judaism, is a separate problem. In this study, the studies on the genocide in Palestine and Gaza in Turkey were investigated. In this direction, 481 articles published in Dergipark with the keywords 'Gaza genocide' and 'Palestinian problem' and 36 master's and 7 doctoral theses registered in Yöktez were examined. The aim of this study, which was prepared in the form of bibliometric analysis, one of the qualitative research types, is to set an example for the studies to be conducted in the field by revealing the subject trends of the studies on the Gaza genocide and the Palestinian issue in our country. As a result of the research, which was limited to articles and theses, it was determined that studies were conducted in different disciplines. In addition, the subject distribution of these studies is presented in tables and graphs. As a result of the study, it was determined that there are very few studies on the genocide in Palestine and Gaza, and that the majority of the studies were conducted in the last five years. It was observed that Armenian genocide was frequently covered in these studies, which were mostly handled at the article level. It was found that most of the studies on Gaza and Palestine in Turkey were conducted in the field of law. The number of studies that deal with the events in Gaza from the perspective of genocide is only fourteen. Very few studies have been conducted at the master's and doctoral level. It has been determined that the studies addressing the Palestinian problem at the master's thesis level are mostly in the fields of Political Sciences and International Relations. The fact that there are almost no studies in departments such as History of Religions, Sociology of Religion and Psychology of Religion, which are directly related to the issues of genocide, violence and religion in the Faculties of Theology, stands before us as a separate problem that needs to be considered.

Anahtar Kelimeler: Psychology of Religion, Gaza, Genocide, Zionism, Palestine.

Gazze Soykırımı Bağlamında Türkiye’de Yapılan Çalışmaların Bibliyometrik Analizi

Öz

Soykırım, en genel anlamıyla bir grubun kısmen veya tamamen yok edilmesini ifade etmektedir. Birleşmiş Milletlerin soykırımı 1946’da bir suç olarak ilan etmesine rağmen yakın tarihimizde Ruanda, Vietnam, Bosna gibi birçok soykırımın yaşandığına şahitlik etmekteyiz. Günümüz dünyasında gelişen teknolojilerin sunduğu görsel imkânlar vasıtasıyla tüm dünyanın tanıklık ettiği Gazze soykırımını tüm insanlık sessiz seyirciler olarak izlemekle yetinmektedirler. Genelde Filistin, özeldir ise Gazze soykırımının ele alınıp incelenmesi bu anlamda önem taşımaktadır. Holokost, Ruanda, Vietnam, Bosna ve diğer yakın zamanlı soykırımlara yönelik çokça araştırma yapılmasına karşın Yahudiler eliyle 1948’den beri sistematik bir şekilde süregelen Filistin ve Gazze soykırımlarına yönelik yeterli çalışmamış olmaması dikkate değerdir. Batılı literatürde Filistin-İsrail arasında yıllardır devam eden sorun soykırım yerine daha çok çatışma, anlaşmazlık olarak ele alınıp incelenmiştir. Tarih boyunca birçok çatışmanın merkezinde yer alan ve İslam, Hristiyanlık, Yahudilik için kutsal mekân olarak nitelendirilen Filistin coğrafyasına yönelik ülkemiz alanyazınında soykırım özelinde yeterli çalışmanın olmayışı ise ayrı bir sorundur.

Bu çalışmada Filistin ve Gazze özelinde gerçekleşen soykırımı yönelik Türkiye’de ele alınıp incelenen çalışmalar araştırılmıştır. Bu doğrultuda ‘Gazze soykırımı’ ve ‘Filistin sorunu’ anahtar kelimeleriyle DergiPark’ta yayınlanan 481 makale ile YÖK Tez Veritabanına kayıtlı 36 yüksek lisans ve 7 doktora tezi incelenmiştir. Nitel araştırma türlerinden bibliyometrik analiz şeklinde hazırlanan bu çalışmanın amacı, Gazze soykırımı ve Filistin sorunu konusunda ülkemizdeki yapılan çalışmaların konu eğilimlerini ortaya koyarak alanda yapılacak çalışmalara örneklik teşkil etmektir. Makale ve tezlerle sınırlı olan araştırmanın sonucunda farklı bilim dallarında çalışmaların yapıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca bu çalışmaların konu dağılımları da tablo ve grafikler halinde sunulmuştur. Çalışmanın sonucunda Filistin ve Gazze soykırımına yönelik çok az sayıda araştırma olduğu, araştırmaların çoğunluğunun son beş yıl içerisinde gerçekleştirildiği belirlenmiştir. Daha çok makale düzeyinde ele alınan bu çalışmalarda sıklıkla Ermeni soykırımının işlendiği gözlenmiştir. Ülkemizdeki çalışmalarda Gazze ve Filistin’e yönelik çalışmalarda en çok hukuk alanında çalışmaların gerçekleştirilmiş olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Gazze’de yaşananları soykırım nazarıyla konu edinen çalışmaların sayısı sadece on dört adet olarak tespit edilmiştir. Yüksek lisans ve doktora düzeyinde ise neredeyse çok az çalışma yapılmıştır. Filistin sorununa yüksek lisans tezi düzeyinde değinen çalışmaların çoğunlukla Siyasal Bilimler ve Uluslararası İlişkiler konusunda olduğu tespit edilmiştir. İlahiyat Fakültelerinin soykırım, şiddet, din konularıyla doğrudan ilgili olduğu Dinler Tarihi, Din Sosyolojisi, Din Psikolojisi

gibi bölümlerinde ise yok denecek kadar çalışmanın olması ise üzerinde düşünülmesi gereken ayrı bir sorun olarak karşımızda durmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Din Psikolojisi, Gazze, Soykırım, Siyonizm, Filistin.

Giriş

Soykırım (*genocide*) kelimesini ilk olarak 1944 yılında bir Polonya Yahudisi olan avukat Rafael Lemkin kullanmıştır. Lemkin, antik Yunanca da ırk, kabile manalarına gelen “*genos*” kelimesi ile Latince “öldürme” anlamına gelen “*cide*” kelimesini bir araya getirerek “*genocide*” yani “soykırım” kelimesini türetmiştir. 2. Dünya savaşı sırasında yaşanan katliamlar, “soykırım” kavramını Uluslararası hukuk alanında gündeme gelmesini sağlamıştır.¹

“Suçların suçu” olarak nitelendirilen soykırım, en genel anlamıyla bir grubun kısmen veya tamamen yok edilmesini ifade etmektedir. Ancak soykırım, Uluslararası Hukuk kapsamında ilk kez Birleşmiş Milletler (BM) Genel Kurulu’nun 11 Aralık 1946 tarih ve 96(I) sayılı kararı ile açıkça suç kabul edilmiştir. Bu karar ile birlikte ilgili BM Organı tarafından “Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi” hazırlanmıştır.² 19 maddeden oluşan bu sözleşmenin 2. maddesinde soykırım oluşturan eylemler şu şekilde ifade edilmiştir;

Bu Sözleşme bakımından, ulusal, etnik, ırksal veya dinsel bir grubu, kısmen veya tamamen ortadan kaldırmak amacıyla işlenen aşağıdaki fiillerden herhangi biri, soykırım suçunu oluşturur.

1. *Gruba mensup olanların öldürülmesi;*
2. *Grubun mensuplarına ciddi surette bedensel veya zihinsel zarar verilmesi;*
3. *Grubun bütünüyle veya kısmen, fiziksel varlığını ortadan kaldıracağı hesaplanarak, yaşam şartlarını kasten değiştirmek;*
4. *Grup içinde doğumları engellemek amacıyla tedbirler almak;*
5. *Gruba mensup çocukları zorla bir başka gruba nakletmek;*³

BM Genel Kurulunda 9 Aralık 1948 tarihinde ve 260 A(III) sayılı BMGK kararı ile kabul edilen bu sözleşme, soykırım suçunun ve cezalandırılmasının hukuksal temelini oluşturmaktadır. Türkiye ise sözleşmeye 31 Temmuz 1950 tarihinde dâhil olmuştur. BM’nin soykırımı bir suç olarak ilan etmesine rağmen yakın tarihimizde Ruanda, Vietnam, Bosna gibi birçok soykırımın hâlihazırda gerçekleşmiş olduğunu görmekteyiz. Daha da kötüsü gelişen teknoloji ile birlikte artık tüm dünyanın an be an tanıklık ettiği Gazze soykırımını tüm insanlık sessiz seyirciler olarak izlemekle yetinmektedirler. Genelde Filistin, özelde ise Gazze soykırımını ele alınıp incelenmesi bu anlamda önem taşımaktadır.

1. Tarihi Süreç

Tarih boyunca Filistin toprakları birçok çatışmanın merkezinde olmuştur. Bu çatışmalar genellikle dinsel temellidir. Zira Filistin’inin en önemli şehri olan Kudüs hem İslam hem Hristiyanlık hem de Yahudilik için kutsal kabul edilmektedir. Aynı zamanda Filistin, tarih boyunca dünya siyasetinin de odak noktasında olmuştur. Filistin’deki dini ve siyasi şartlar altında bir Musevi yurdu kurma projesi devletlerarasında rekabeti artırarak uluslararası bir sorunun doğmasına sebep olmuştur.⁴

¹ Tolgahan Alpyavuz, “Soykırım Suçu”, *Journal of Naval Science and Engineering* 5/1 (2009), 49-61.

² Alpyavuz, “Soykırım Suçu”, 49-61.

³ Adalet Bakanlığı (AB), “Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi”, (Erişim 15 Ekim 2024).

⁴ Mim Kemal Öke, *Kutsal Topraklarda Siyonistler Ve Misyonerler* (İstanbul: Çağ yayınları, 1990), 13-14.

Günümüz Filistin sorununun kaynağı ise 1799’da Fransız Komutan Napolyon Bonapart’ın Osmanlı himayesindeki Filistin topraklarında bir Yahudi devleti fikrini ortaya atması ve yaklaşık yüzyıl sonra 1897 de Basel şehrinde Theodor Herzl liderliğinde toplanan Birinci Siyonizm Kongresi’nde Yahudi devleti kurulması için bir bildiri yayınlamasına dayanmaktadır.⁵

19 yy. da Avrupa’daki milliyetçilik akımı Siyonizm’inde doğuşunu gerçekleştirmiştir. Neredeyse tüm Avrupa’yı saran milliyetçilik akımı anti-semitizmin de yayılmasını hızlandırmıştır.⁶ Bu tehdit, Yahudilerin kendilerine ait bir devlet çatısı altında toplanmaları düşüncesine zemin hazırlamıştır. Yahudiler başta ibadet maksadıyla olmak üzere geçici oturma izni ve çeşitli yasadışı yollarla Filistin’e yerleşmeye başlamışlardır. Yahudi göçleri, 2 Kasım 1917 tarihli Balfour bildirisine daha da artmıştır.⁷

1917 de İngiltere tarafından işgal edilen Filistin, 1920’de İngiliz mandasına girdi. 1928’in ortalarında ekonomik sebeplerle birlikte İngiliz mandasının, Yahudi yanlı politikalarıyla birlikte Filistinlilerle Yahudiler arasında çatışmalar sık sık alevlenmiştir. Zira İngiliz mandasının Milletler Cemiyeti’nde onaylandığı 1922’den 1940’a kadar Yahudi nüfusu 83.790’dan 467.000’e (bu dönemde 1,5 milyon olan nüfusun üçte biri) ve Yahudilerin sahip olduğu toprak da 60.100 hektardan 155.200 hektara çıkmıştır.⁸

Birinci Arap-İsrail savaşında (1948) İsrail’in galip gelmesiyle birlikte bölgedeki 650 bin olan Yahudi nüfus 1949 yılının sonunda 758 bine ulaşmıştır.⁹ İsrail’in Suriye sınırını taciz etmesiyle 1967 de 6 gün süren yeni bir Arap –İsrail savaşı sonrası İsrail, Gazze’yi ve Sina yarımadasını Mısırdan, doğu Kudüs’ü de Ürdün’ün elinden alarak topraklarını dört katına çıkarmıştır.¹⁰ Bu süreçte Yaser Arafat önderliğinde Filistin Kurtuluş Örgütü kurulmuştur. Başta ABD olmak üzere birçok küresel gücü arkasına alan İsrail ise BMGK kararlarına rağmen Filistin’de Filistinlileri sindirme politikasından asla vazgeçmemiştir.¹¹

Siyonizm’in Filistin topraklarına uyguladığı şiddet politikasıyla birlikte 8 Haziran 1987 de bir İsrail kamyonunun 4 Filistinliye çarparak öldürmesi geniş bir ayaklanmanın (intifadanın) başlangıcı olmuştur.¹² Tam anlamıyla ırkçı Siyonist rejime isyanı ve boyun eğmemeyi ifade eden intifada, Filistin halkı için bir milli mücadeledir.¹³ İntifada hareketleri içerisinde günümüz Gazze soykırımını doğrudan ilgilendirdiği için Aksa Tufanı harekâtı ayrı bir önem taşımaktadır.

Aksa Tufanı harekâtı, 7 Ekim 2023’ de Hamas’ın askeri kanadı İzzettin el- Kassarın tugaylarının, İsrail’e karşı geniş kapsamlı saldırısının adıdır. 7 Ekim’den bugüne İsrail 40 binden fazla sivil katlederek soykırım yapmaya devam etmektedir. 7 Ekim itibarıyla başlayan olaylar Filistin-İsrail çatışmalarının en şiddetlisi olarak gözüküyor. Aksa Tufanı, Siyonizm’in

⁵ Yalçın Akdoğan, “İsrail’in Gazze Katliamı: UCM’ye Göre Savaş Suçu Mu, Devlet Terörü mü?”, *Medeniyet ve Toplum Dergisi* 7 (2) (2023), 200-211.

⁶ Fahir Armaoğlu, *Filistin Meselesi Ve Arap-İsrail Savaşları 1948-1988* (Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1989), 12.

⁷ Ali Ata Yiğit, “Filistin Meselesinin Kronikleşmesi (1918-1948)”, *Türk Dünyası Araştırmaları* 123/243 (2019), 391-414.

⁸ Fatma Tunç Yaşar vd., *Siyonizm Düşünden İşgal Gerçeğine Filistin* (İstanbul: İHH yayınları, 2003), 55-56.

⁹ Türel Yılmaz Şahin, *Uluslararası Politikada Ortadoğu*, (Ankara: Barış Kitap, 2016), 43-62.

¹⁰ Ümmiye Özbilek, *İngiliz Okulu Ve Uluslararası Toplum: İsrail-Filistin Sorunu*, (Tekirdağ: Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi 2020), 44.

¹¹ Akdoğan, “İsrail’in Gazze Katliamı”, 201.

¹² İlhan Aras, *Filistin – İsrail Arasındaki Temel Sorunlar Ve Uluslararası Hukuk*, (Çanakkale: Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2010), 29-30.

¹³ Amin Samir - Ali El Kenz, *Avrupa ve Arap Dünyası*, çev. Kemal Ülker (İstanbul: Versus Kitap, 2006), 59.

yıllardır süren yasadışı işgaline ve ırkçı anlayışına ve soykırımına karşı verilen bir mücadeledir.¹⁴ Ne var ki bu haklı mücadele Batılı medya marifetiyle İsrail'e karşı gerçekleştirilen bir terör eylemi olarak lanse edilmiş ve İsrail'in uyguladığı insanlık dışı vahşet ve soykırım görmezden gelinmiştir.

Yahudi soykırımı anlamında kullanılan Holokost ve diğer yakın zamanlı soykırımlara yönelik çokça araştırma yapılmasına karşın Yahudiler eliyle 1948'den beri sistematik bir şekilde süregelen Filistin ve Gazze soykırımlarına yönelik yeterli çalışma olup olmadığı bu çalışmanın ana problemidir. Bu çalışmanın amacı Türkiye alanyazınında yeterli çalışma yapıp yapılmadığını, yapıldıysa konunun hangi boyutlarıyla ele alındığını ortaya koymaktır. Çalışmanın ikincil amacı ise Filistin ve Gazze soykırımını konu alan araştırmaların bilim dalı ve konularına göre tasnifini yapmaktır. Bu tasnifle Filistin ve Gazze soykırımına yönelik ilginin daha çok hangi bilim dalları tarafından gerçekleştiği ve soykırımın hangi boyutlarıyla ele alındığı sorularına cevap aranacaktır. Böylelikle Türkiye özelinde konuya yönelik bir hassasiyetin olup olmadığı belirlenmeye çalışılacaktır.

2. Gazze Soykırımı Konusunda Türkiye'de Yapılan Çalışmalardan Elde Edilen Bulgular

Bu çalışmada DergiPark'ta "Gazze soykırımı" anahtar kavramıyla, YÖK Tez Veri tabanında ise "Filistin sorunu" anahtar kavramıyla tarama yapılmış ve sonuç olarak DergiPark'ta 481 makaleye ve YÖK Tez Veri tabanına kayıtlı 36 yüksek lisans tezi, 7 doktora tezi olmak üzere toplamda 43 teze ulaşılmıştır. Bu makalelerin ve tezlerin yıl ve konu dağılımı tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Makale Yayın Sayılarının Yıllara Göre Dağılımı

Yıl	Sıklık	Yüzde
2024	55	% 11
2023	47	% 10
2022	38	% 8
2021	47	% 10
2020	31	% 6
2019	31	% 6
2018	26	% 5
2017	18	% 4
2016	32	% 7
2015	28	% 6
2014	21	% 4
2013	32	% 7
2012	12	% 2
2011	14	% 3
2010	15	% 3
2009	7	% 1
2008	6	% 1

¹⁴ Arı, "Gölgede Kalan Yıkım", 639-665.

2007	1	%0
2006	7	% 1
2005	5	% 1
2004	2	%0
2003	1	%0
2001	1	%0
2000	2	%0
1994	1	%0
1990	1	%0
Toplam	481	%100

Tabloyu incelediğimizde en çok yayının 2024 yılında yapıldığı görülmektedir. Bunun sebebi 7 Ekim 2023 Aksa Tufanı Operasyonundan sonra İsrail’in yıllardır süregelen işgal ve soykırım politikasının en şiddetli dönemi olmasından kaynaklı olduğunu düşünüyoruz. Ancak anahtar kelime taramasından sonra bulunan 481 makalenin sadece 79 tanesi Gazze ve Filistin de yaşananlarla ilgilidir. Tarihi süreç değerlendirildiğinde Filistin coğrafyasıyla ilgili konu bağlamındaki ilk makale, 2005 yılında Atasay Özdemir tarafından “ Hamas (Hareketü’l-Mukavemeti’l-İslamiyye) Üzerine Bir Değerlendirme”¹⁵ başlığıyla kaleme alınmıştır. Diğer çalışmalarda ise ele alınan soykırım araştırmalarının konuları ise tablo 2’de gösterilmektedir.

Tablo 2: DergiPark’ta Soykırımı Konu Edinen Makale Dağılımı

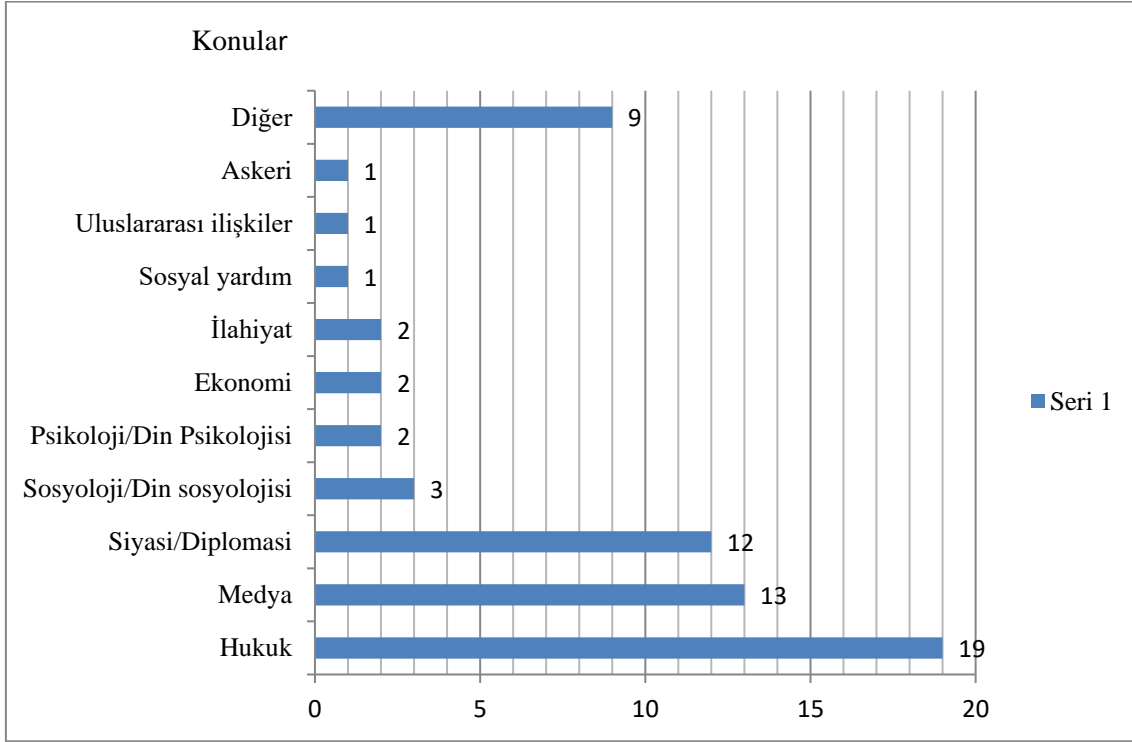
Konu	Sayı	Yüzde
Ermeni Soykırımı/Tehciri/Sorunu/Katliamı	80	% 53
Yahudi Soykırımı	8	% 5
Rum Soykırımı	4	% 3
Hocalı Soykırımı	14	% 9
Çerkez Soykırımı	9	% 6
Ruanda Soykırımı	11	% 7
Bosna /Srebrenitsa Soykırımı	10	% 7
Gazze Soykırımı	14	% 9
Toplam	150	%100

Tablo 2’yi incelediğimizde DergiPark’ta ‘Gazze soykırımı’ anahtar kelimesinden hareketle, bulunan 481 makaleden sadece 150 tanesinin soykırımı konu aldığı tespit edilmiştir. En fazla 80 makale ile Ermeni soykırımı konu alınmıştır. Gazze’de yaşananları soykırım bağlamında ele alan makale sayısı ise 14 olduğu tespit edilmiştir.

Genelde Filistin özelde ise Gazze soykırımı, sorunu, savaşı, çatışması şeklinde incelenen araştırmaların bilim alanlarına göre dağılımı ise şu şekildedir:

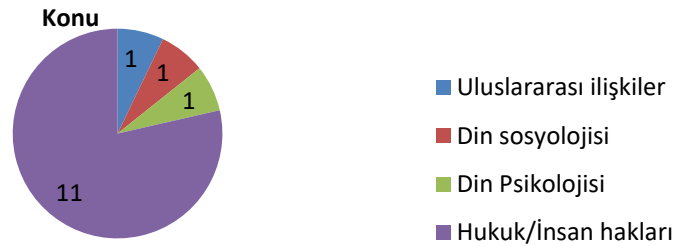
Grafik 1: ‘Gazze Soykırımı’ Anahtar Kavramıyla, Filistin ve Gazze’yi Ele Alan Makale Konu Dağılımı

¹⁵ Atasay Özdemir, “ Hamas (Hareketü’l-Mukavemeti’l-İslamiyye) Üzerine Bir Değerlendirme”, *Güvenlik Stratejileri Dergisi* 1/ 2 (2005), 51-63.

Anahtar kavramın yönlendirmesiyle bulunan sonuçlardan 65 makalenin, genelde Filistin'i özelde ise Gazze'yi, farklı konularda ele aldığı görülmüştür. En fazla çalışmanın 19 çalışma ile hukuk alanında olduğu tespit edilmiştir. Ancak burada önemli olan husus şu ki; bu çalışmaların sadece 14 tanesi Filistin'de ya da Gazze'de yaşananları soykırım bağlamında değerlendirmiştir.

Grafik 2: Gazze de Yaşananları Soykırım Olarak Konu Alan Makale Konu Dağılımı

Grafikte görüldüğü üzere, Gazze'de yaşananları soykırım nazarıyla konu edinen makale sayısı 14'dür. İlk makale Yılmaz Arı tarafından Aralık 2023'te yayınlanan "Bir İnsanlık Suçu ve Soykırım Trajedisi: İsrail'in Filistinlilere Uyguladığı Devlet Terörü Nedeniyle Yargılanması Gerekliğine Dair Bir Değerlendirme"¹⁶ adlı çalışmadır. Bu makale aynı zamanda Gazze'de yaşanan soykırımı hukuk alanında değerlendiren 11 makalenin de ilkidir. Oysa Filistin coğrafyasının kutsiyeti ve İsrail'in teopolitik temelli soykırım politikası düşünüldüğünde konuyla direkt ilgili olan Dinler Tarihi biliminin de alanla alakalı çalışma yapması

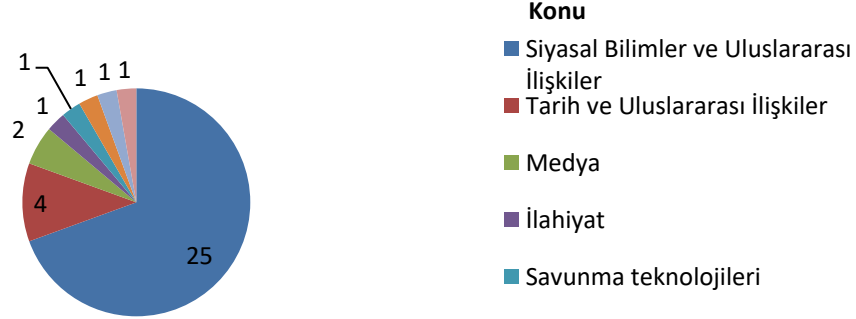
¹⁶ Yılmaz Arı, "Bir İnsanlık Suçu ve Soykırım Trajedisi: İsrail'in Filistinlilere Uyguladığı Devlet Terörü Nedeniyle Yargılanması Gerekliğine Dair Bir Değerlendirme", *Darulhadis İslami Araştırmalar Dergisi* 5 (2023), 16-38.

beklenmektedir. İlahiyat bilimlerinden sadece Din Sosyolojisi ve Din Psikolojisi alanında birer adet makale yayınlanmıştır. Din Psikolojisi alanında Orhan Gürsu tarafından kaleme alınan “Kötülüğün Sıradanlaştırılması: Gazze Soykırımı Bağlamında Psikolojik Bir Analiz”¹⁷ başlıklı makale Haziran 2024 de yayınlanmıştır. Din Sosyolojisi alanında ise Yılmaz Arı tarafından “Gölgede Kalan Yıkım: İsrail’in Devlet Destekli Terörü ve Soykırım Trajedisi Tarihi”¹⁸ başlığıyla Eylül 2024 yayınlanmıştır.

2.1. Filistin sorunu konusunda Türkiye’de yapılan Yüksek Lisans ve Doktora Düzeyinde Yapılan Tez Çalışmaları

Bu bölüm çalışması ‘Filistin sorunu’ anahtar kelimesiyle, Yöktez’de kayıtlı yüksek lisans ve doktora tezlerinden elde edilen verilerden oluşmaktadır. Türkiye’de, Gazze’de yaşananları soykırım bağlamında konu alan herhangi bir düzeyde teze ulaşılamadığından araştırmamız ‘Filistin sorunu’ anahtar kavramıyla yapıldı. Araştırma sonucunda 36 yüksek lisans tezine 7 adet de doktora tezi olmak üzere 43 adet teze ulaşılmıştır. Filistin sorununu, Doktora tezlerinden 4’ ü uluslararası ilişkiler, 3’ü ise Tarih ve Uluslararası ilişkiler alanında ele almıştır. Doktora düzeyinde ilk tez 1990 yılında Mir Murteza Gholbi tarafından “Arap İsrail çatışmasının temelinde olan Filistin sorunu (1900-1980)”¹⁹ başlığıyla yazılmış. Son tez ise 2024 yılında Serdal İbaş tarafından “İsrail’de Yahudi radikal grupların Filistin sorununa etkisi”²⁰ başlığıyla kaleme alınmıştır. Yüksek lisans tezlerinde ise konu dağılımında fark daha fazladır.

Grafik 3: ‘Filistin Sorunu’ Anahtar Kelimesiyle Bulunan Yüksek Lisan Tezlerinin Konu Dağılımı

Grafik 3 incelendiğinde, Filistin sorununa yüksek lisans tezi düzeyinde değinen çalışmaların çoğunlukla Siyasal Bilimler ve Uluslararası İlişkiler konusunda olduğu görülmektedir. Ancak Filistin sorununun ve İsrail soykırımının teolojik sebeplere dayanmasına rağmen özellikle konuyla direkt ilgili olan Dinler tarihi, Din Sosyolojisi ve Din Psikolojisi gibi bilim dallarında yeterince çalışma yapılmadığı görülmüştür.

¹⁷ Orhan Gürsu, “Kötülüğün Sıradanlaştırılması: Gazze Soykırımı Bağlamında Psikolojik Bir Analiz”, *Burdur İlahiyat Dergisi* 8 (Haziran 2024), 130-149.

¹⁸ Yılmaz Arı, “Gölgede Kalan Yıkım: İsrail’in Devlet Destekli Terörü ve Soykırım Trajedisi Tarihi”, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 11/2 (Eylül 2024), 639-665.

¹⁹ Mir Murteza Gholbi, *Arap İsrail Çatışmasının Temelinde Olan Filistin Sorunu (1900-1980)*, (İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1990).

²⁰ Serdal İbaş, *İsrail’de Yahudi Radikal Grupların Filistin Sorununa Etkisi*, (Bursa: Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2024).

Yüksek lisans tezi düzeyinde yapılan ilk çalışma 1993 tarihinde Behiye Mehtap Pardoğan tarafından hazırlanmış olan “Başlangıcından Bugüne Filistin Sorunu”²¹ başlıklı tezdır. Son çalışma ise 2024 yılında kayıtlara geçen Gülsena Acar Akçıl’e ait “İbrahim Nasrallah’ın Romanlarında Filistin Sorunu”²² başlıklı tezdır.

Sonuç

Filistin’de bir asırdan fazla süregelen bir işgalin, zamanla soykırıma dönüştüğüne şahitlik ediyoruz. Üstelik bu soykırım, Nazi soykırımına uğrayan bir topluluk tarafından uygulanıyor. Elbette bu durum başta psikoloji ve sosyoloji olmak üzere birçok bilim tarafından dikkate alınmalıdır. İsrail’in suç politikasını meşrulaştırmak için Holokostu istismar ettiği ve bunu bir endüstriye dönüştürdüğü aşikârdır. Siyonistler, 1948 den bu yana Filistin’de işgal ile elde ettikleri kazanımları korumak ve inançları doğrultusunda “Arzı Mevud”a ulaşarak “Büyük İsrail’i kurmak için uluslararası düzeyde çalışmaktadırlar. Siyonist anlayışın, tüm uzlaşılardan uzak olduğu ve ırkçı bir anlayışla hareket ettiği ve teopolitik gerekçelerle soykırıma devam ettiği açık ve net bir şekilde ortadadır. Bunun karşısında işgale ve soykırıma direnen bir halkın varlık ve yaşam mücadelesine de şahitlik ediyoruz.

Bu çalışmada, DergiPark’ta yayınlanan makalelerde ‘Gazze soykırımı’, en fazla hukuki açıdan değerlendirildiği ve YÖK Tez Veritabanında yayınlanan yüksek lisans ve doktora tezlerinin ise ‘Filistin sorunu’ uluslararası ilişkiler açısından ele aldığı tespit edilmiştir. Ülkemizde soykırım konusunda yapılan çalışmaların çoğu Ermeni soykırımı başlığıyla ele alınmıştır. Gazze’de yaşananları soykırım bağlamında konu edinen makale sayısı on dört adettir ve bunların on bir tanesi hukuk alanındadır. Gazze’de yaşananları soykırım açısından değerlendiren yüksek lisans ve doktora tezlerine YÖK Tez Veritabanında maalesef ulaşamamıştır. Bu sebeple tarama ‘Filistin sorunu’ anahtar kavramıyla yapılmıştır. ‘Filistin sorunu’ anahtar kavramıyla elde edilen sonuçlarda YÖK Tez Veritabanında bulunan 36 yüksek lisans ve 7 doktora tezi olmak üzere toplam 43 tezden sadece biri yaşananları teopolitik açıdan konu edinmiştir. Oysa Filistin sorunu ve İsrail soykırımı teolojik sebeplere dayanmasına rağmen özellikle konuyla doğrudan ilgili olan Dinler Tarihi alanında hiç çalışma yapılmamış, Din Sosyolojisi ve Din Psikolojisi gibi bilim dallarında ise oldukça az çalışma yapıldığı tespit edilmiştir. Bu yüzden başta dinler tarihi bilimi olmak üzere ilahiyat alanındaki her bilim tarafından genelde Filistin, özelde Gazze de yaşanan soykırım konu edinip değerlendirilmesi gerekmektedir. Özelde Gazze soykırımı olmak üzere Filistin’de yaşananların konu edinildiği makalelerin çoğu 2024 yılında yazılmıştır. Konu içeriğine bakıldığında 2024 yılında yazılan bu makaleler, 7 Ekim Akşa Tufanı harekâtından sonra ele alındığı görülmüştür. Holokost’la kıyaslandığında 1948 yılından beri devam eden Filistin ve Gazze soykırımlarının yeterince çalışılmadığını ifade edebiliriz.

Nasıl ki Holokost’tan sonrasında akademi, edebiyat, sinema, sanat vb. alanlarda Nazi zulmü sürekli işlendiyse Holokostu yaşamış bir millet tarafından Gazze’ye uygulanan soykırımın da farklı bilim dallarında işlenmesi gerekir. Yapılması gereken bu çalışmalarla akademik zeminde ciddi bir veri elde edilecektir. Bu verilerin çoğalması neticesinde kamuoyunda bir hassasiyetin oluşması ve İsrail eliyle işlenen soykırıma karşı girişimlerde bulunulması gündeme

²¹ Behiye Mehtap Pardoğan, *Başlangıcından Bugüne Filistin Sorunu*, (İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1993).

²² Gülsena Acar Akçıl, *İbrahim Nasrallah’ın Romanlarında Filistin Sorunu* (Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2024).

gelebilecektir. Beklenen verileri görmemekle birlikte çalışmanın sonucunda elde edilen verilerin konu eğilimlerine göre değerlendirdiğimizde ve 2024 yılı makale çalışmalarına bakıldığında, özelde Gazze’de genelde Filistin’de yaşananların soykırım nazarıyla değerlendirilmeye başlanması umut verici olmakla beraber yüksek lisans ve doktora tezlerine de konu olması ümit edilmektedir.

Kaynakça/Bibliography

- AB, Adalet Bakanlığı, “Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi” (Erişim 15 Ekim 2024).
https://inhak.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/2312020093827bm_11.pdf
- Akçil, Gülsena Acar. *İbrahim Nasrallah'ın Romanlarında Filistin Sorunu*. Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2024.
- Akdoğan, Yalçın. “İsrail’in Gazze Katliamı: UCM’ye Göre Savaş Suçu mu, Devlet Terörü mü?” *Medeniyet ve Toplum Dergisi*, 7/2, (2023).
- Alpyavuz, Tolgahan. “Soykırım Suçu”. *Journal of Naval Science and Engineering* 5/1 (2009).
- Aras, İlhan. *Filistin – İsrail Arasındaki Temel Sorunlar Ve Uluslararası Hukuk*. Çanakkale: Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2010.
- Arı, Yılmaz. “Gölgede Kalan Yıkım: İsrail’in Devlet Destekli Terörü ve Soykırım Trajedisi Tarihi”. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 11/2 (Eylül 2024).
- Arı, Yılmaz. “Bir İnsanlık Suçu ve Soykırım Trajedisi: İsrail’in Filistinlilere Uyguladığı Devlet Terörü Nedeniyle Yargılanması Gerektiğine Dair Bir Değerlendirme”. *Darulhadis İslami Araştırmalar Dergisi* 5 (2023).
- Armaoğlu, Fahir. *Filistin Meselesi Ve Arap-İsrail Savaşları 1948-1988*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1989.
- Ballı, Sittika. *Filistin Sorununda Fkō Ve Hamas Faktörü*. Kırşehir: Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi, 2013.
- Gholbi, Mir Murteza. *Arap İsrail çatışmasının temelinde olan Filistin sorunu (1900-1980)*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1990.
- Gürsu, Orhan. “Kötülüğün Sıradanlaştırılması: Gazze Soykırımı Bağlamında Psikolojik Bir Analiz”. *Burdur İlahiyat Dergisi* 8 (Haziran 2024).
<https://doi.org/10.59932/burdurilahiyat.1476096>
- İlbaş, Serdal. *İsrail’de Yahudi Radikal Grupların Filistin Sorununa Etkisi*. Bursa: Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2024.
- Kemiksiz, N. Neşe. “Filistin Sorunu”, *Akademik Orta Doğu* 11/ 1 (2016).
- Öke, Mim Kemal. *Kutsal Topraklarda Siyonistler Ve Misyonerler*. İstanbul: Çağ yayınları, 1990.
- Öke, Mim Kemal. *Siyonizm ve Filistin Sorunu (1880-1923)* İstanbul: Timaş Yayınları, 2018.
- Özbilek, Ümmiye. *İngiliz Okulu Ve Uluslararası Toplum: İsrail-Filistin Sorunu*. Tekirdağ: Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisan Tezi, 2020.
- Özdemir, Atasay. “ Hamas (Hareket-Ül Mukavemet-Ül İslamiyye) Üzerine Bir Değerlendirme”. *Güvenlik Stratejileri Dergisi* 1/ 2 (2005).
- Pardoğan, Behiye Mehtap. *Başlangıcından Bugüne Filistin Sorunu*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1993.
- Samir, Amin – el-Kenz, Ali. *Avrupa ve Arap Dünyası*, çev. Kemal Ülker. İstanbul: Versus Kitap, 2006.
- Şahin, Türel Yılmaz. *Uluslararası Politikada Ortadoğu*. Ankara: Barış kitap, 2016.
- Yaşar, Tunç. vd., *Siyonizm Düşünden İşgal Gerçeğine FİLİSTİN*. İstanbul: İHH yayınları, 2003.

Yiğit, Ali Ata. “Filistin Meselesinin Kronikleşmesi (1918-1948)” *Türk Dünyası Araştırmaları*. 123/243 (2019).